

342.4 (497.11)

40 X
903

Уведено у нови инвентар бр. 1079
1 Јануара 1942 год.
Београд.

УСТАВ

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРЕЋИЈЕ

1911.

Числ.
35359

ВЛАДА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

Проглашава и објављује свима и свакоме, да је Народно Представништво, на основу одлука Народне Скупштине и Сената од 2. јуна 1903. године, решило, и да је она потврдила и потврђује:

УСТАВ ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

ДЕО I.

Облик владавине, државна вера и државна област.

Члан 1.

Краљевина је Србија наследна уставна Монархија с Народним Представништвом.

Члан 2.

Грб је Краљевине Србије двоглави бели орао на црвеном штиту с круном краљевском.

Врх обе главе двоглавога белог орла стоји круна краљевска; а испод сваке канџе по један кринов цвет. На прсима му је грб Кнежевине Србије „бео крст на црвеном штиту са по једним огњилом у сваком углу крста.“

Народне су боје: првена, плава и бела.

Члан 3.

Државна је вера у Србији источно-православна.

Српска је Црква афтокефална. Она не зависи ни од које стране Цркве; али одржава јединство у докмама с Источном Васељенском Црквом.

Члан 4.

Државна област Краљевине Србије не може се ни отућити ни раздвојити.

Она се не може ни смањити ни разменити без пристанка Велике Народне Скупштине. Али у случајима исправке ненасељених граница од мање важности довољан је пристанак обичне Народне Скупштине.

Члан 5.

Краљевина Србија дели се на округе, окрузи на срезове, а срезови на општине.

ДЕО II.

Уставна права српских грађана.

Члан 6.

Како се добива и губи српско грађанство, каква права оно даје и како та права престају одређује се овим Уставом и законима.

Члан 7.

Сви су Срби пред законом једнаки.

Члан 8.

Грађанима српским нити се могу давати, нити признати титуле племићства.

Члан 9.

Лична слобода ујемчава се овим Уставом.

Нико не може бити узет на одговор, сем у случајима које је закон предвидео и начином како је закон одредио.

Нико не може бити притворен, нити иначе лишен слободе, без писменога и разлозима поткрепљеног решења истражне власти. Ово решење мора се саопштити лицу које се притвара, у самом часу притварања. Само кад је кривац ухваћен на делу може се одмах притворити, али му се опет решење о притвору мора саопштити најдаље за 24 часа од како је притворен.

Против решења о притвору има места жалби првостепеном суду. Ако притворени не изјави ову жалбу за три дана од како му је решење о притвору стопиштено, онда најдаље за 24 часа после тога рока мора истражна власт послати предмет суду и без жалбе. Суд мора у року од 24 часа од како је предмет примио издати своје решење, којим решење истражне власти о притвору оснажава или уништава. Ово је судско решење извршно.

Органи власти који би скривили против ових одредаба казниће се за незаконо лишење слободе.

Закони ће одредити у којим ће случајима суд бити дужан да притворенога пусти на слободу без јемства, или на јемство, лично или новчано.

Члан 10.

Никоме не може судити ненадлежан суд.

Члан 11.

Нико не може бити суђен, док не буде надлежно саслушан, или законим начином позван да се брани.

Члан 12.

Казна се може установити само законом и применити једино на дела за која је закон у напред рекао да ће се том казном казнити.

Члан 13.

Смртна се казна укида за чисто политичке кривице.

Изузимају се случајеви извршења или покушаја атентата на личност Владаочеву и на чланове Краљевскога Дома, за које је одређена смртна казна у Кривичноме Законику.

Изузимају се сем тога и случајеви у којима је уз чисто политичку кривицу учињено још неко кажњиво дело, за које је у Кривичноме Законику одређена смртна казна, а такође и случајеви које војни закони казне смртном казном.

Члан 14.

Српски грађанин не може бити прогнан из земље. Он се не може претеривати ни у земљи из једнога места у друго, изузев случаје које је закон изречено предвидео.

Члан 15.

Стан је неповредан.

Власт не може предузети никакво претресање ни истраживање у стану српских грађана,

осим у случајима које је закон предвидео и начином како је закон прописао.

Пре претреса дужна је власт предати лицу чији се стан претреса писмено решење истражне власти, на основу којега се предузима претрес. Против овог решења има места жалби првостепеноме суду. Али жалба не задржава извршење претреса. Претрес ће се вршити увек у присуству два српска грађанина.

Одмах по свршеноме претресу власт је дужна предати лицу чији је стан претресан уверење о исходу претреса и потписани списак ствари одузетих ради даље истраге.

Члан 16.

Својина је неповредна, ма какве природе она била.

Нико не може бити принуђен да своје добро уступи на државне или друге јавне потребе, нити се право приватне својине може ради тога ограничiti, осим где закон то допушта и уз накнаду по закону.

Члан 17.

Казна одузимања имања (конфискација) не може се установити.

Али могу се одузети поједине ствари, које су или производ кажњивога дела, или су као оруђе за то послужиле, или су биле намењене да послуже.

Члан 18.

Слобода је савести неограничена. Све признате вере слободне су и стоје под заштитом закона, у колико вршење њихових обреда не врећа јавни ред или морал.

Члан 19.

Забрањује се свака радња управљена против источно-православне вере у Србији (прозелитизам).

Члан 20.

Српски се грађани не могу ослободити својих грађанских и војних дужности позивајући се на прописе своје вере.

Члан 21.

Настава је слободна, у колико њезино вршење не би вређало јавни ред или морал.

Основно је школовање обавезно. Оно је бесплатно у јавним основним школама.

Члан 22.

Сваки Србин има право да у границама за кона искаже своју мисао: говором, писмено, штампом или у сликама.

Штампа је слободна.

Не може се установити ни цензура ни каква друга превентивна мера која спречава излазак, продају или растуривање списка и новина.

За издавање новина није потребно претходно одобрење власти.

Од писца, уредника, издаваоца или штампара неће се тражити никакво јемство (кауција).

Новине и друге штампане ствари могу се забранити (узапитити) само ако садрже: увреду Краља и Краљевскога Дома, или увреду страних владалаца и њихових домова или позив грађана да устају на оружје. Али и у тим случајима власт је дужна за 24 часа по извршењу забране спровести дело суду, а овај је дужан такође за

24 часа оснажити или поништити забрану. У противном случају сматра се да је забрана дигнута.

Штампа не може никад бити подвргнута административним опоменама.

Сваке новине морају имати одговорнога уредника који ужива грађанска и политичка права.

Писац је одговоран за спис. Кад је писац непознат, или кад не станује у Србији, или је неспособан за одговорност, одговорни су уредник, или штампар, или растурач.

Члан 23.

Неповредна је тајна писама и телеграфских депеша, осим у случају кривичне истраге и у случају рата.

Закон ће одредити који државни органи одговарају за повреду тајне писма и телеграфских депеша.

Члан 24.

Српски грађани имају право скупљати се мирно и без оружја у зборове, управљајући се при томе по закону.

За држање збора у затвореном простору није потребна пријава власти. За зборове под ведрим небом, који подлеже нарочитим законима и уредбама, мора се претходно власт известити.

Члан 25.

Српски грађани имају право удруживати се у целима које нису противне закону.

Ово право не може се потчинити никаквој превентивној мери.

Члан 26.

Сваки Србин има право обраћати се у своје име земаљским властима молбом коју може потписати један или више њих. А као целина могу подносити молбе само надлештва и правна лица.

Члан 27.

Сваки Србин има право да се жали против незаконитих поступака власти.

Ако виша власт паће да је жалба неоснована, дужна је известити жалиоца у своме решењу о разлозима са којих му жалбу не уважава.

Члан 28.

Сваки Србин има право да непосредно и без ичијег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у својем службеном раду повредили његова права.

За министре, судије и војнике под заставом важе нарочите одредбе.

Члан 29.

Свакоме је српском грађанину слободно да иступи из српскога грађанства, пошто испуни обавезе војне службе и друге дужности које би имао спрам државе или спрам приватних лица.

Члан 30.

Странци који се налазе на српском земљишту уживају заштиту српских закона што се тиче њихове личности и њиховог имања. Али они су дужни подносити терете општинске и

државне, у колико се томе не противе међународни уговори.

Члан 31.

Забрањује се издавање чисто политичких криваца.

ДЕО III.

Државне власти.

Члан 32.

Све државне власти врше се по одредбама овога Устава.

Устав се не може обуставити ни у целини ни у појединим деловима.

Члан 33.

Законодавну власт врше Краљ и Народно Представништво заједнички.

Члан 34.

Право предлагања закона припада и једноме и другоме чиниоцу законодавне власти.

Члан 35.

За сваки закон потребан је пристанак оба чиниоца законодавне власти.

Члан 36.

Закон нема повратне силе на штету права стечених ранијим законима.

Члан 37.

Обавезно тумачење закона припада само законодавној власти.

Члан 38.

Извршну власт има Краљ. Он је врши преко својих одговорних министара по одредбама овога Устава.

Министре поставља и разрешава Краљ.

Члан 39.

Судску власт врше судови. Њихова решења и пресуде изричу се и извршују у име Краља а на основу закона.

ДЕО IV.

К р а љ.

Члан 40.

Краљ је поглавар државе. Он има сва права државне власти, и извршује их по одредбама овога Устава.

Краљева је личност неприкосновена. Краљу се не може ништа у одговорност ставити, нити Краљ може бити тужен.

Члан 41.

Краљ и Његов Дом морају бити источно-православне вере.

Члан 42.

Краљ је заштитник свију признатих вероисповести у Србији.

Члан 43.

Краљ потврђује и проглашује законе. Никакав закон не може важити докле га Краљ не прогласи.

Члан 44.

Наследник Престола и остали чланови Краљевског Дома не могу ступити у брак без до-пуштења Краљевог.

Члан 45.

Краљ поставља све државне чиновнике. У његово име и под његовим врховним надзором врше своју власт сва земаљска надлежштва.

Члан 46.

Краљ је врховни заповедник све земаљске сile.

Члан 47.

Краљ даје војне чинове према одредбама закона.

Члан 48.

Краљ даје законом установљене ордене и друга одличија.

Члан 49.

Краљ има право ковања новца према закону.

Члан 50.

Краљ има право амнистије.

Члан 51.

Краљ има право помиловања у кривичним делима. Он може досуђену казну кривцу преобратити у казну другог блажег рода, или му је смањити, или сасвим опрости.

Прекидања истраге и суђења у току (аболиције) код неполитичких кривица не може бити.

Члан 52.

Краљ заступа земљу у свима односима са страним државама. Он оглашује рат, закључује

уговоре мира, савеза и друге, и саопштава их Народној Скупштини, у колико и кад интереси и сигурност земље то допуштају.

Али трговачки уговори и уговори за извршење којих се иште какво плаћање из државне касе, или измена земаљских закона, или којима се ограничавају јавна или приватна права српских грађана, вредиће тек пошто их одобри Народна Скупштина.

Члан 53.

Краљ стално станује у земљи.

Кад би Краљ, по потреби, отишао за неко време из земље, заступа га по праву у вршењу уставне Краљевске власти Наследник Престола, ако је пунолетан. Ако Наследник престола није пунолетан, или ако је спречен да заступа Краља, вршиће уставну власт Краљевску Министарски Савет по упутствима која му Краљ даје у границама Устава.

Члан 54.

Краљ сазива Народну Скупштину у редован или ванредан сазив.

Он отвара и закључује седнице Народне Скупштине лично, Престоном Беседом, или, преко Министарског Савета, посланицом или указом. И Престону Беседу, и посланицу, и указ премапотписују сви министри.

Он има право да одлаже седнице Народне Скупштине, али то одлагање не може бити дуже од два месеца, нити се може поновити у истом сазиву без пристанка Народне Скупштине.

Он има право да распусти Народну Скупштину, али акт распуста мора садржавати наредбу за нове изборе у најдаљем року од два

месеца и наредбу за сазив Народне Скупштине најдаље за три месеца од дана распуста. Указ о распуштању Скупштине премапотписују сви министри.

Члан 55.

Краљ не може бити у исто време поглавар друге које државе без пристанка Велике Народне Скупштине.

Члан 56.

Ни један акт Краљев, који се односи на државне послове, нема снаге нити се сме извршити, ако га није премапотписао надлежни министар, који је самим тим за њу одговоран.

Члан 57.

У Србији влада **Краљ Петар I**, из династије **Карађорђеве**.

Краља наслеђује његово мушки потомство из законитога брака по реду прворођења. Ако Краљ не остави мушких потомства, наследство Престола прелази на побочну линију у мушким потомству по истоме реду прворођења.

Члан 58.

Краљ и Наследник Престола пунолетни су кад наврше осамнаест година.

Члан 59.

У случају смрти Краљеве Наследник Престола, ако је пунолетан, прима одмах владу као уставни Краљ. Своје ступање на Престо Краљ објављује народу прокламацијом.

Он сазива тада Народну Скупштину у року од десет дана после објаве смрти преминулог

Краља, да пред њом положи Уставом прописану заклетву.

Ако је Народна Скупштина раније распуштена а нова није још изабрана, сазива се стара Народна Скупштина да изврши тај задатак.

Ове уставне одредбе вреде и за случај кад Краљ за живота преда Престо својем Наследнику.

Члан 60.

Примајући власт Краљевску у своје руке, Краљ полаже пред Народном Скупштином заклетву која овако гласи:

„Ја (име), ступајући на Престо Краљевине Србије и примајући Краљевску власт, заклињем се свемогућим Богом и свим што ми је најсветије и најмилије на овоме свету, да ћу чувати независност Србије и целину државне области, да ћу земаљски Устав неповредан одржати, да ћу по њему и законима владати, и да ћу у свима мојим тежњама и делима добро народа пред очима имати. Изричући свечано ову моју заклетву пред Богом и народом, призивам за сведока Господа Бога, коме ћу одговор давати на страшном његовом суду. Тако ми Господ Бог помогао! Амин!“

Члан 61.

Ако у случају смрти Краљеве Наследник Престола није пунолетан, уставну власт Краљевску вршиће до његовог пунолетства Краљевско Немесништво, састављено од три лица.

Члан 62.

Намеснике Краљевске бира Народна Скупштина, нарочито сазвана тога ради, између

шест лица која је преминули Краљ у својем тестаменту назначио за кандидате намеснике.

Тај тестаменат ће Краљ својеручно написати и потписати. Њега не премапотписују министри. На полеђини његовој се потписују сви чланови Министарског Савета као сведоци.

Тестаменат је написан у три примерка, од којих је сваки под печатом Краљевим. Један од њих предаје се на чување Државном Савету, други Касационом Суду, а трећи чувару државнога печата.

Члан 63.

Ако Краљ није тестаментом назначио кандидате за намеснике, сазваће се Велика Народна Скупштина да изабере Краљевско Намесништво. Велика Народна Скупштина сазива се тада најдаље за месец дана по смрти премијулога Краља.

Члан 64.

Намесници могу бити само они српски грађани по рођењу, вере источно-православне, који уживaju сва грађанска и политичка права, који имају 40 година, и који су министри, или државни саветници, или генерали, или посланици акредитовани код страних дворова, или су то били.

Члан 65.

Избор намесника врши се увек тајним гласањем.

Члан 66.

Цивилна листа Краљева одређује се законом. Једном одређена цивилна листа не може се повисити без пристанка Народне Скупштине, ни смањити без пристанка Краљевог.

Сваки ће намесник примати за време вршења своје намесничке дужности по 60.000 динара годишње из Краљеве цивилне листе.

Члан 67.

Пре него што узму Краљевску власт у своје руке, намесници ће пред оном Скупштином која их је изабрала положити заклетву: да ће Краљу верни бити и да ће владати по Уставу и законима земаљским. Они ће за тим објавити народу прокламацијом да су у име Краља примили власт Краљевску у своје руке.

Члан 68.

За време малолетства Краљевог не може се учинити никаква промена у Уставу.

Члан 69.

Ако би Краљ био спречен да врши Краљевску власт, у његово ће име владати Наследник Престола ако је пунолетан. Али ако је Наследник Престола малолетан, Краљ може назименовати привремене намеснике.

Члан 70.

Ако би Краљ за својег живота пренео своју власт на својег малолетнога наследника, он има права, да сам у исто време назименује три Краљевска Намесника. За намеснике тако назименоване вреде све одредбе овога Устава које се односе на намеснике што их бира Народна Скупштина.

Члан 71.

У случају да који члан намесништва умре или тако оболи да по уверењу три лекара, које

Државни Савет одреди на позив она друга два намесника и у договору са њима, не би могао више никако своју дужност вршити, или најзад ако да оставку, друга ће два намесника отправљати државне послове до првога састанка Народне Скупштине која бира трећег намесника.

Ако би пак један од тројице намесника имао преку потребу да за неко време отиде из земље, два друга намесника мочи ће за време његовог одсуства отправљати државне послове. Али у том случају овај ће бити дужан да својим друговима остави писмену изјаву, да у напред пристаје на све што би они учинили у кругу Уставом им прописане власти.

У свакој од ових прилика обнародоваће се одмах узрок са којег ће само два намесника отправљати власт Краљевску.

Члан 72.

О васпитању малолетнога Краља стараће се намесници.

О имању малолетнога Краља бринуће се старатели које преминули Краљ поставља у својем тестаменту, или које именују намесници у договору са Државним Саветом, ако их преминули Краљ није поставио.

Члан 73.

Ако Краљ не би по смрти својој оставило мушкиог потомства, али би Краљица у време смрти његове била трудна, вршиће до њезинога порођаја Краљевску власт као привремени намесници: Председник Државног Савета, Председник Касационог Суда и Министар Правде.

Члан 74.

У свима случајима у којима према одредбама овога Устава имају да се изберу Краљевски Намесници, Министарски Савет ће привремено вршити под својом одговорношћу уставну власт Краљевску.

Министарски ће Савет бити тада дужан да одмах објави народу проглашенијом да је и услед чега је прихватио владу.

Члан 75.

У случају кад Престо према одредбама овога Устава остане без наследника, Министарски ће Савет узети Краљевску власт у своје руке.

Он је тада дужан да, најдаље за месец дана од дана смрти Краљеве, сазове Велику Народну Скупштину која ће решити о Престолу.

ДЕО V.

Народно Представништво.

Члан 76.

Народно је Представништво Народна Скупштина.

Народна је Скупштина Обична и Велика.

Члан 77.

Народну Скупштину састављају посланици које народ слободно бира по одредбама овога Устава.

Члан 78.

Избори су народних посланика непосредни. Гласање је тајно и врши се куглицама.

Члан 79.

Сваки округ бира онолико посланика колико долази на њега по броју пореских глава. На сваких 4.500 пореских глава долази по један посланик. Ако вишак пореских глава у једноме округу прелази 3.000 бираће се у њему још један посланик.

У овај број посланика које бира округ улазе и они посланици за које члан 99. овога Устава изискује нарочите услове.

Члан 80.

Колико је у којем округу пореских глава, и колико посланика он има да бира према одредбама овога Устава, одредиће за сваке опште изборе један нарочити одбор састављен од председника Државног Савета, председника и оба потпредседника последње Скупштине, и председника Касационог Суда.

Члан 81.

Варош Београд бира четири посланика, вароши: Ниш и Крагујевац по два, а вароши: Алексинац, Ваљево, Врање, Горњи Милановац, Зајечар, Јагодина, Књажевац, Крушевац, Лозница, Лесковац, Неготин, Параћин, Пирот, Пожаревац, Прокупље, Свилајнац, Сmederevo, Тутрија, Ужице, Чачак и Шабац, свака по једног посланика.

Члан 82.

Сваки народни посланик представља цео народ, а не само оне који су га избрали.

Члан 83.

Бирачи не могу давати ни народни посланици примати заповедна и обавезна упутства.

Члан 84.

Право бирачко има сваки рођени или прирођени Србин, који је навршио 21 годину, и који плаћа држави најмање 15 динара непосредне порезе на годину, рачунајући ту и стални државни прирез.

Задругари, који су навршили 21 годину, имају право бирања ма колико непосредну порезу плаћали.

Члан 85.

Сваки бирач има право да бира само на једном месту, и то у ономе изборном округу у којем је као бирач уписан.

Члан 86.

Официри активни и у ненејству, и војници под заставом, не могу гласати.

Члан 87.

Привремено губе бирачко право:

- 1) који су осуђени на робију, док се не поврате у права;
- 2) који су осуђени за преступе на губитак грађанске части, за време док траје та казна;
- 3) који су у затвору или у притвору за злочинства или преступе поменуте у тачкама 1. и 2.;
- 4) који су судском пресудом осуђени што су злоупотребом своје власти, претњом, поклоном или обећањем поклона радили за себе или за

другога да буде изабран за посланика, а такође и они, који су осуђени за продају својег гласа. Губитак траје за време докле је судска пресуда одредила;

- 5) који су под стечиштем;
- 6) који су под старатељством;
- 7) који су без допуштења српске владеступили у службу стране државе;
- 8) који су као присталице непризнатих вера осуђени за невршење грађанских и војних дужности, за време које је одредила судска пресуда.

Члан 88.

Сви бирачи једног округа састављају једно изборно тело, и гласају не за поједине кандидате, већ за целу кандидатску листу. Истим начином бирају и оне вароши у којима се бира више од једног посланика.

Члан 89.

У окрузима ће се гласање вршити на више места, према одредбама изборног закона. Вароши ће се такође моћи према потреби законом поделити на више одељака за гласање.

Члан 90.

На сваком месту где се врши гласање биће бразован бирачки одбор, састављен од једног општинског одборника, којег је општински одбор изabraо, једног представника сваке бирачке исте, и једног лица, које је свршило факултет, у недостатку ових, лица које је свршило тручну школу.

Члан 91.

У сваком главном окружном месту као и у варошима што бирају више од једнога послана-

ника, образоваће се главни бирачки одбор који прикупља све гласове, пребројава их, проглашије резултат избора и даје посланичка пуномоћства.

У том ће одбору председавати један од чланова Државног Савета или Касационог Суда, одређен коцком; а његови су чланови: председник месног општинског одбора, један члан Апелационог Суда или председник Првостепеног Суда, и по два представника сваке бирачке листе.

Члан 92.

У сваком округу сто бирача, а у свакој вароши што бира више од једнога посланика педесет бирача, имаће права да поставе своју бирачку листу. На свакој листи мораће да буде записано толико имена колико посланика бира дотични округ или варош. Листа ће носити име онога кандидата који је на њој први записан. Таква ће листа имати своју кутију на свакоме месту где се врши гласање.

Целокупан број бирача који су гласали, подељен бројем посланика који има да избере дотично изборно тело, даје количник гласова према коме се свакој листи досуђује сразмеран број посланичких места. Свака ће листа добити толико посланичких места, колико се пута количник садржи у гласовима које је она добила.

У свакој листи количник ће се придавати најпре кандидату на челу листе, па за тим осталим кандидатима у реду у којем су назначени док се не иссрпе број њезиних гласова.

Ако једна кандидатска листа не добије ни количник, њени се гласови придају кандидатској листи са највећим бројем гласова.

Ако буде посланичких места за која ни једна листа није добила број гласова раван количнику,

придаваће се по један посланик оним листама, које имају број количнику најближи, док се не добије одређени број посланика за дотично изборно тело. У случају да је тај број једнак на више листа, решиће коцка којој се листи има дати посланичко место.

Члан 93.

У варошима где се бира један посланик, којима члан 81. овога Устава даје изборно право, изабран је онај кандидат, који је добио апсолутну већину гласова.

Ако нико није добио апсолутну већину гласова, извршиће се нов избор. На новоме је избору довољна релативна већина гласова; а у случају равне поделе решиће коцка.

Бирачки одбор, који издаје пуномоћства посланичка, биће састављен: од једнога судије месног или најближег Првостепеног Суда одређеног коцком, председника општинскога суда и по једног представника сваког кандидата.

Члан 94.

Ко нема права бирања не може бити ни изабран за посланика.

Члан 95.

За посланика у Народној Скупштини може бити изабран само онај, који сем услова потребних за право бирања, испуњава још и ове услове:

- 1) да је Србин по рођењу, или да је, ако је трирођен, настањен пет година у Србији;
- 2) да ужива сва грађанска и политичка права;

- 3) да живи стално у Србији, изузимајући оне који се стално баве на страни по државном послу;
- 4) да је навршио 30 година;
- 5) да плаћа држави најмање 30 динара не-посредне порезе на годину.

Члан 96.

Полицијски чиновници не могу бити бирани за народне посланике.

Члан 97.

Народни посланици који не би били чиновници па би се за време трајања својега посланичког мандата примили државне службе, самим тим престају бити посланици. Али они могу поново бити изабрани за народне посланике према члану 98.

Ова се одредба не односи на министре, који остају и без новог избора народни посланици.

Члан 98.

Чиновници и сви који се иначе налазе у државној служби, као и председници општина, ако би били изабрани за народне посланике и тога се мандата примили, губе свој положај. Али задржавају своје чиновничке положаје заједно са посланичким мандатом ови чиновници:

- 1) Министри у служби и на расположењу;
- 2) чланови Државног Савета;
- 3) изванредни и опуномоћени министри акредитовани код страних дворова, и дипломатски агенти;
- 4) председници и чланови виших и првостепених судова;

- 5) професори Велике Школе, стручних и средњих школа;
- 6) инжињери и лекари у државној служби;
- 7) пензионари и чиновници на расположењу.

Члан 99.

На свакој кандидатској листи изборног округа морају бити по два лица, која поред осталих уставних услова, општих за све посланике, испуњавају још и овај нарочити услов:

Да су свршили који факултет у земљи или на страни, или коју вишу стручну школу, која стоји у реду факултета.

Члан 100.

За Обичну Народну Скупштину посланици изабрани општим избором бирају се на четири године. За сваку четврогодишњу скупштинску периоду избори се врше на дан 8. септембра.

Ако се општи избори врше после распуштања Скупштине, четврогодишња периода Скупштинска ће се рачунати од идућег септембра месеца. Пре почетка те периода Скупштина се може сазвати у ванредан сазив.

Посланици изабрани накнадним изборима добијају своје пуномоћство до краја скупштинске периоде у којој су бирани. Накнадни се избори морају извршити најдаље за месец дана од како је дотично посланичко место упражњено.

Члан 101.

Народна се Скупштина сазива редовно у престоницу за 1. октобар сваке године.

Само у случају рата може се Скупштина држати ван престонице.

Редовни сазив Народне Скупштине не може се закључити док Скупштина не реши државни буџет.

Члан 102.

Краљ може сазвати Народну Скупштину и у ванредан сазив.

Члан 103.

Народна Скупштина прегледа сама пуномоћства својих чланова и изриче свој суд о њиховој вредности као и о споровима који би се што се њих тиче појавили.

Нико не може спречити изабранога посланика, коме је надлежан бирачки одбор (члан 91. и 93. овога Устава) издао пуномоћство, да ће у Скупштину. Једино Скупштина имаће да решава да ли је избор правilan или не.

Члан 104.

На првом својем састанку, држаном под председништвом својег по годинама најстаријега члана, Скупштина ће се коцком поделити у одсеке (секције). Ови ће одсеци за тим изабрати сваки по једног члана у одбор за преглед пуномоћства.

Члан 105.

Народна Скупштина бира себи за сваки сазив из своје средине: председника, два потпредседника, и секретаре.

Члан 106.

Сви посланици полажу, пошто им буду оверена пуномоћства и Скупштина их прими за своје чланове, ову заклетву:

„Ја (име), заклињем се јединим Богом и свим што ми је по закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу Устав верно чувати и да ћу у своме посланичком раду опште добро Краља и народа, по мојој души и мојем знању, непрестано пред очима имати. И како ово испуним, онако ми Бог помогао и овога и онога света.“

Члан 107.

На Престону Беседу којом Краљ отвара седнице скупштинске, Скупштина одговара адресом.

Члан 108.

Седнице су Народне Скупштине јавне, али се могу претворити у тајне кад то захте председник Скупштине, Влада или десет посланика.

Ако су тајност захтевали председник Скупштине или десет посланика, Скупштина може узети у решавање да ли седница да остане тајна или не.

Члан 109.

Скупштина може решавати само ако је у њезиној седници више од половине целокупног Уставом одређеног броја посланика.

За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних чланова.

У случају равне поделе гласова предлог који је био предмет гласања одбачен је.

Члан 110.

Гласање у Скупштини бива: гласно поименце, седењем и устајањем, или тајно.

Гласање гласно поименце бива кад год се гласа о целокупном закону, и у свима случајима

кад Влада или двадесет посланика затраже такво гласање.

Избори скупштинских часника врше се тајним гласањем.

Глас се може дати само лично.

Члан 111.

Законске предлоге и оне једногодишње законе, који с буџетом стоје у непосредној вези, изузев сам буџет, не може Скупштина узети у претрес, док их најпре не проучи Државни Савет и не поднесе о њима Скупштини своје мњење.

Члан 112.

Сваки предлог законски, рачунајући ту и буџет, мора се, пре него што га Скупштина буде узела у претрес и о њему решавала, упутити нарочитом одбору скупштинском на проучавање. Овај одбор дужан је поднети Скупштини извештај.

Члан 113.

Ни један законски предлог не може се претресати у Скупштини, докле претходно не прође кроз надлежни одбор.

Члан 114.

Ни један предлог законски не може бити усвојен укупно, ако пре тога сваки члан његов није усвојен посебице.

Члан 115.

О сваком законском предлогу мора се гласати два пута у истоме сазиву Скупштине, пре

него што се он коначно усвоји. Између првога и другога гласања мора проћи најмање пет дана.

Члан 116.

Никакав закон не може се издати, укинути, изменити или протумачити без пристанка Народне Скупштине.

Наредбе за извршење закона, и наредбе које потичу из надзорне и извршне власти Краљеве, издаје извршна власт, али се у свакој наредби мора именовати закон на основу којег се она издаје.

Никакав закон нити икаква наредба државне, окружне, или општинске власти немају обавезну силу, ако нису обнародованы начином, који је закон одредио.

У обнародовању закона мора се казати да је на њега пристала Народна Скупштина.

Члан 117.

Закони и законите наредбе, који су законим начином обнародованы, имају обавезну силу за све грађане и власти земаљске.

Члан 118.

Без одобрења Народне Скупштине не може се никаква пореза нити општи државни пријез установити, ни изменити.

Без пристанка Скупштине не може се држава задужити. Влада је дужна да Народној Скупштини поднесе Главном Контролом оверени тачан извештај: да ли су финансијски уговори закључени и извршени у смислу закона.

Члан 119.

Влада може повући натраг законски предлог који је Скупштини поднела, док још није Скупштина о њему коначно решила.

Члан 120.

Кад Скупштина какав законски предлог савним одбаци, он јој се не може више подносити за време истога сазива.

Члан 121.

Скупштина има право анкете, као и истраге у изборним и чисто административним питањима.

Сваки посланик има право управљати министрима питања и интерpellације. Министри су дужни дати на њих одговор у току истога сазива.

Члан 122.

Сваки има права управљати Скупштини молбе и жалбе преко њезинога председника.

Скупштица има права достављати министрима молбе и жалбе које су на њу управљене, а ови су дужни давати обавештења о њиковој садржини, кад год Скупштина то од њих захтев.

У Народној Скупштини имају право да говоре само њезини чланови, владини повериеници и чланови Државног Савета (чл. 144 Устава). Народна Скупштина не може примати депутације, ни појединце, нити допустити да у њезиној средини говори ко други осим горе поменутих лица.

Члан 123.

Нико и никад не може узети посланика на одговор за глас који је дао као члан Скупштине.

За своје говоре у Скупштини посланици не одговарају никоме другом сем самој Скупштини, која их може казнити, на предлог председника Скупштине, дисциплинарним скупштинским казнама одређеним у закону о пословном реду у Народној Скупштини.

Члан 124.

Без овлашћења Народне Скупштине посланици не могу се узимати на одговор, нити ставити у притвор за какву кривицу или за дугове, од дана избора па за све време трајања њиховог посланичког мандата, ван случаја кад се ухвате на самоме делу. Али и у том последњем случају Скупштина се, ако је на окуну, одмах извештава, и она даје или одриче овлашћење да се истрага продужи за време сазива.

Члан 125.

Скупштина припада искључиво право да у својој средини одржава ред преко својега председника.

Никаква оружана сила не може се поставити у згради Народне Скупштине нити у њезином дворишту.

Нико оружан не сме ући у зграду Народне Скупштине, осим лица која по пропису оружје носе, а у Скупштину по скупштинском послу долазе.

Члан 126

Народна Скупштина стоји у непосредном одношају само са министрима.

Члан 127.

Чланови Народне Скупштине добивају из државне касе путни трошак и дневницу од 15 динара за време вршења посланичке дужности.

Члан 128.

Ближи прописи о пословном реду у Скупштини одредиће се нарочитим законом.

Члан 129.

За Велику Народну Скупштину бира се два пута толико посланика колико за Обичну Народну Скупштину. Ово важи и за посланике из члана 99.

Члан 130.

Велика Народна Скупштина позива се кад је потребно:

- 1) да се реши о Престолу (чл. 75);
- 2) да се изберу Краљевски Намесници (чл. 63);
- 3) да се решава о изменама у Уставу (чл. 200);
- 4) да се решава о смањивању или размени којег дела државне области (чл. 4);
- 5) кад Краљ нађе за потребно да саслуша Велику Народну Скупштину.

ДЕО VI.

Министри.

Члан 131.

На врху државне службе налази се Министарски Савет који стоји непосредно под Краљем.

Министарски Савет састављају министри назименовани за поједине струке управе и председник Министарског Савета, који може бити без портфеља.

Председника Министарског Савета и министре поставља Краљ указом.

Ступајући у дужност министри полажу заклетву, да ће бити верни Краљу и да ће се савесно придржавати Устава и закона.

Члан 132.

Министар може бити само Србин по рођењу, или прирођени Србин који је пет година настањен у Србији.

Члан 133.

Ни један члан Краљевскога Дома не може бити министар.

Члан 134.

Министри имају приступа у Народну Скупштину, која их је дужна саслушати кад год то затраже. Али гласати у Скупштини могу министри само ако су у исто време и народни посланици.

Скупштина има право захтевати да су министри присутни у њезиним седницама.

Члан 135.

Министри су одговорни Краљу и Народној Скупштини за своја службена дела.

Сваки акт државни који Краљ потписује мора бити премапотписан надлежним министром.

Писмена или усмена наредба Краљева не може ни у каквом случају заклонити министре

ни друге државне службенике од законске одговорности.

Члан 136.

И Краљ и Народна Скупштина имају право да оптуже министре: 1) за издају земље и владаоца; 2) за повреду Устава и уставних права српских грађана; 3) за примање мита; 4) за оштећење државе из користољубља, и 5) за повреду закона у случајима, које буде одредио нарочити закон о министарској одговорности.

Овим правом оптужбе могу се послужити Краљ и Народна Скупштина за пет година, од како је дело учињено.

Члан 137.

Предлог да се министар оптужи мора се учинити написмено, мора садржавати тачке оптужења и бити потписан најмање од двадесет посланика.

Да се министар стави под суд потребан је пристанак две трећине гласова свију присутних чланова Народне Скупштине.

Оптуженоме и под суд стављеноме министру суди Државни Суд, састављен од чланова Државнога Савета и чланова Касационога Суда.

Члан 138.

Нарочитим законом, који ће се донети у првој периоди Народне Скупштине, одредиће се ближе поједини случаји министарске одговорности, казне које се имају применити на њихове кривице, састав суда за њихово суђење и поступак у суђењу.

За оне случаје министарске одговорности, који нису предвиђени у Кривичном Законику

као сама по себи кажњива дела, министар не може бити осуђен на већу казну од затвора.

Члан 139.

Краљ не може осуђеноме министру ни опростити ни смањити казну без пристанка Народне Скупштине, нити може прекинути поведену истрагу против оптуженога министра.

ДЕО VII.

Државни Савет.

Члан 140.

Државни је Савет састављен од 16 чланова, од којих 8 именује Краљ а 8 бира Народна Скупштина, и то овим начином: Краљ предлаже Скупштини листу од шеснаест кандидата између којих она бира осморицу, које Краљ поставља за Саветнике; Народна Скупштина са своје стране предлаже Краљу листу од шеснаест кандидата између којих Краљ поставља осморицу за Саветнике. На исти се начин попуњавају упражњена места у Државноме Савету.

Члан 141.

Државни Саветници постављају се на цео живот. Они улазе у ред осталих државних чиновника. Саветници не могу бити преко своје воље уклоњени са својих места ни преведени у друга звања државне службе. Они се не могу ни у пензију ставити преко своје воље, сем ако су навршили 40 година државне службе или 65 година живота, или ако су тако оболели да не могу више вршити своју дужност.

Ако државни саветник постане министар, његово се место у Савету не попуњава; а кад

престане бити министар он се враћа у Савет на своје место.

Само у томе случају кад би остало у Савету мање чланова од броја који закон о пословном реду у Државном Савету иштеве за отпраљање послова, попуњава се одмах толико места колико је потребно те да Савет може радити.

Члан 142.

Државни Саветници могу бити они српски грађани, који су навршили 35 година, који су свршили у Србији или на страни какав факултет или какву вишу стручну школу која стоји у реду факултета, и који су провели 10 година у државној служби.

Члан 143.

Председника и потпредседника Државног Савета поставља Краљ из средине Савета на три године.

Члан 144.

Државни Савет има ове дужности:

1) да на позив Владе израђује законске предлоге и на прте административних наредаба од онштега значаја, и да даје Влади своје мишљење о предметима које би му она поднела;

2) да проучава законске предлоге, које Влада подноси Скупштини, или који су потекли из Скупштинске иницијативе, и да даје своје мишљење о њима. Ово мишљење Саветско није обавезно ни за Скупштину ни за Владу, али се ипак мора увек у целини саопштити Народној Скупштини пре него што она узме дотични законски предлог у претрес. Осем тога Савет може одредити из своје средине једног или два

своја члана, који ће у Скупштини заступати његово гледиште. Скупштина и Влада могу одредити свака за своје предлоге рок у којем Савет има поднети своје мишљење; Савет може тражити да му се тај рок продужи. Али ако и после продуженог рока Савет не поднесе свој извештај и своје мишљење, Скупштина ће без њега прећи на претрес и на решавање;

3) да саставља кандидациону листу за управљена места у Главној Контроли и у Касационом и у Апелационом Суду;

4) да доноси завршна решења о жалбама које се тичу избора за окружне скупштине и одборе, и општинских избора;

5) да као дисциплинарни суд суди државним чиновницима;

6) да расматра и решава жалбе против министарских решења у спорним административним питањима. Ова решења Државног Савета обавезна су за министре;

7) да решава сукобе између административних власти;

8) да одобрава делимичне издатке из општега кредита, одређенога буџетом за vanредне потребе, као и делимично употребљавање кредита одређенога на грађевине, у колико би издатак у појединим случајима био већи од суме, којом министар може сам по закону располагати;

9) да одобрава изузетно ступање у српско грађанство;

10) да одобрава иоравнања између државе и појединих лица, која би се по државне интересе као корисна показала;

11) да решава, да ли по закону има места заузимању непокретних добара за опште народну потребу;

12) да расматра и решава по жалбама против указа, којима се вређају закона приватна права. Главна Контрола има права да се жали у име државе, ако је указом повређен какав државни материјални интерес у корист појединача;

13) да расматра и решава по жалбама против министарских решења, донесених по предметима за које министар није по закону надлежан, или, који прелазе круг његове законом одређене власти. Ова су решења обавезна за министра;

14) да врши послове, који би му разним земаљским законима одређени били.

Члан 145.

Пословни ред у Државном Савету одредиће се особеним законом.

ДЕО VIII.

Судска власт.

Члан 146.

Судови су независни.

У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу, но суде и решавају само по закону.

Никаква државна власт, ни законодавна ни управна, не може вршити судске послове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт.

Правда се изриче у име Краља.

Члан 147.

Никакав суд ни судско уређење и надлежност не може се установити друкчије осем законом.

Али никада и ни под којим именом не могу се установити ванредни или преки судови или комисије за суђење.

Члан 148.

Установа пороте задржава се.

Њезину надлежност одређује закон.

Члан 149.

Судови су у Србији: Првостепени, Апелациони и Касациони Суд.

За целу Србију биће само један Касациони Суд, који не суди о делу него само о праву.

Овај Касациони Суд решаваће и о сукобима између судске и административне власти.

Председник Касационога Суда има чин државнога саветника.

Члан 150.

Ни један суд не сме никога узимати на одговор, ако по закону није надлежан.

Члан 151.

За изрицање правде у судовима морају бити најмање три судије.

Само за предмете мање важности, кривичне и грађанске, може се законом завести суд у коме ће судити један судија.

Члан 152.

Суђење је у судовима јавно, осим случаја где суд нађе да ваља искључити јавност ради реда или морала.

Судије се саветују и гласају тајно, а пре-
суга се исказује гласно и јавно.

У свакој пресуди и сваком решењу морају
се навести разлози и законске одредбе на ко-
јима су они основани.

Члан 153.

У свима злочинима оптужени мора имати
браниоца од како се под Суд стави; но ако он
не одреди себи браниоца, сам Суд ће му га
поставити. Окривљени може, ако хоће, имати
браниоца и у претходној истрази, у свима кри-
вичним делима.

Члан 154.

Све судије поставља Краљ.

Председници првостепених судова постав-
љају се по двема листама, од којих једну пред-
лаže Касациони, а једну Апелациони Суд.

Председници и чланови Касационога и Апе-
лационога Суда постављају се такође по двема
листама, од којих једну предлаže Државни
Савет, а једну Касациони Суд.

У свакој кандидационој листи мора бити
два пута онолико кандидата, колико има упраж-
њених места. Кандидати могу бити исти и на
једној и на другој листи.

Судије првостепених судова постављају се
по листи, коју предлаže министар правде са
председницима Касационог и Апелационог Суда.
У листи мора бити два пута онолико кандидата,
колико има упражњених судијских места.

Члан 155.

Не могу бити судије у исто време у једноме
суду, нити заједно судити, сродници: по крви

и у правој линији у коме било степену, у по-
бочној до четвртога степена завршно, а по таз-
бини до другога степена завршно.

Члан 156.

Судија може бити само онај Србин који је,
уз друге законске услове за државну службу,
редовно свршио правни факултет у Србији или
на страни. У првостепеном суду може бити су-
дија само онај који је навршио 25 година, а у
вишем суду онај који је навршио 30 година
живота.

За председнике у првостепеним и судије у
Апелационом Суду тражи се још да су служили
најмање 5 година као судије првостепених су-
дова, или као секретари министарства правде,
или виших судова, или као редовни професори
права у Великој Школи, или да су за 7 година
радили правозаступничке послове као јавни
правозаступници.

За председника у Апелационом и председ-
ника и чланове у Касационом Суду, поред за-
хтева изложених у првом одељку овога члана,
тражи се још да су 10 година као судије, или
као редовни професори права у Великој Школи
служили, или да су 10 година радили правоза-
ступничке послове као јавни правозаступници,
или да су били 5 година чланови Апелационог
Суда или председници првостепених судова или
да су били министри правде.

Не могу бити бирани нити постављени ни
за председника ни за судију ма кога суда они,
који су дисциплинарном пресудом Касационога
Суда отпуштени из судске службе, или који су
пресудом редовних судова за просте, неполи-
тичке, злочине или преступе изгубили судијску
службу.

Ове одредбе не вреде за судије, који нису државни чиновници.

Члан 157.

Судије су у својим звањима сталне.

Судија не може бити лишен својега звања, нити ма под којим изговором уклоњен са дужности против своје воље, без пресуде редовних судова или дисциплинарне пресуде Касационог Суда.

Судија не може бити тужен за свој судски рад без одобрења Касационога Суда.

Судија може бити премештен само новим постављењем по својем писменом пристанку.

Судија не може бити стављен у пензију против своје воље, осим кад наврши 60 година живота, или 40 година државне службе, или кад телесно или душевно тако оболи да не може дужност да врши. Али са последњег случаја не може се судија ставити у пензију без решења Касационога Суда.

Члан 158.

Судија не може примити вршење какве друге државне службе, изузев хонорарну професуру у правноме факултету. Он не може ни привремено бити упућен на другу плаћену или бесплатну дужност.

Члан 159.

Нарочити закон одређује састав, уређење и надлежност војних судова, као и услове које морају имати њихови чланови.

ДЕО IX.

Окрузи, срезови и општине.

Члан 160.

У окрузима постоје уз државне управне власти, као самоуправни органи: окружне Скупштине и окружни одбори. Њихов је задатак да воде бригу о чувању и унапређењу просветних, привредних, саобраћајних, санитетских и финансијских окружних интереса.

Члан 161.

Општине имају своју самоуправу.

За вршење општинских послова има општински суд, општински одбор и општински збор.

Члан 162.

Општински су избори непосредни.

Члан 163.

Право гласања при општинским и окружним изборима има сваки српски грађанин, члан до-тичне општине или округа, који, уз друге законске услове, плаћа држави 15 динара непосредне поресе на годину, рачунајући ту и стални државни прирез.

Задругари који су навршили 21 годину, имају право бирања, ма колику непосредну порезу плаћали.

Члан 164.

Општинске власти, као и окружне скупштине и окружни одбори, поред општинских и окружних послова у својим круговима, дужне су вршити државне послове које им закони одреде.

Члан 165.

Нова се општина не може створити, нити се обим општина може мењати, без одобрења законодавне власти.

Члан 166.

Сваки грађанин и свако непокретно добро мора припадати некој општини и сносити терете општинске, среске и окружне.

Члан 167.

Никакав окружни ни срески прирез не може се установити без одобрења окружне скупштине, а никакав општински прирез без одобрења општинског збора.

Округ, срез и општина не могу се ни задужити док то не одобри окружна скупштина или општински збор.

Закон ће одредити у којим ће случајевима бити потребно за те прирезе и за то задуживање одобрење законодавне или друге које државне власти.

Члан 168.

Окрузи, срезови и општине могу, као и поједина лица, имати својег имања.

Члан 169.

Круг рада и уређење самоуправних окружних, среских и општинских власти, и однос између њих и државних власти уредиће се нарочитим законима.

ДЕО X.

Државне финансије, државна економија и државно имање.

Члан 170.

Сваки српски грађанин плаћа држави порезу. Пореза се плаћа по имућности.

Члан 171.

Нико се не може ослободити од плаћања порезе, ван случаја које је закон предвидео.

Краљ и Наследник Престола не плаћају држави порезу.

Члан 172.

Никаква пензија, никаква милостиња или награда не може се дати из државне касе, ако није основана на закону.

Члан 173.

Сваке године Народна Скупштина одобрава државни буџет који вреди само за годину дана.

Буџет се мора подносити Народној Скупштини у самоме почетку њезинога рада. У исто време подносиће се Народној Скупштини завршни прошлогодишњи рачун.

Сви приходи и расходи државни морају ући у буџет и у завршни рачун.

Скупштина не може предложене поједине партије буџета увећати, а може их смањити, или изоставити. У штеда једне буџетске партије, или буџетске године не може се утрошити на подмирење потреба друге партије или године, без одобрења законодавне власти.

Члан 174.

Ако Народна Скупштина није могла да утврди нови буџет пре почетка рачунске године, она може продужити привремено буџет истекле рачунске године све док нови буџет не буде утврђен.

Ако је Народна Скупштина распуштена или одложена пре него што реши буџет, Краљ може

продужити, уз пристанак Државног Савета, бу-
џет истекле рачунске године најдуже за четири
месеца.

Члан 175.

Руде су својина државна.

Члан 176.

Право монопола припада држави. Држава
може пренети то своје право на другога, али
само путем закона и на одређено време.

Повластице (концесије) дају се само путем
закона и то опет за одређено време.

Рударске повластице дају се по специјалном
закону.

Члан 177.

Државно имање образују сва покретна и не-
покретна добра и сва имовна права, које др-
жава као своја прибавља и држи.

Само се законом може државно имање оту-
живати, или оно и његов приход заложити или
иначе оптеретити.

Члан 178.

Од државнога имања разликује се Краљево
приватно имање, којим Краљ слободно распо-
лаже за живота и на случај смрти по одред-
бама грађанскога законника. За ово Краљево
имање не вреди 2. одељак чл. 40. овог Устава.

Трошкове за одржавање оних државних има-
ња која се Краљу на уживање уступају испла-
ћује Краљ.

ДЕО XI.

Главна Контрола.

Члан 179.

За преглед државних рачуна постоји Главна
Контрола као особено надлештво и рачунски
суд. Законом ће се одредити у којим ће слу-
чајима против одлуке Главне Контроле имати
места жалби Касационом Суду.

Главна Контрола има председника и четири
члана. И председника и чланове Главне Кон-
троле бира Народна Скупштина из кандида-
ционе листе коју саставља Државни Савет, и
на којој је предложено два пута онолико кан-
дидата колико је празних места.

Чланови Главне Контроле имају чин судија
Касационога Суда, а њезин председник чин
државнога саветника.

Члан 180.

Чланови Главне Контроле могу бити они
српски грађани, који су свршили правни фа-
култет у Србији или на страни и навршили
уз то 10 година државне службе; или који су
били министри финансија; или који су служили
као виши чиновници у финансиској струци а
имају најмање десет година указне државне
службе. Али председник Главне Контроле и два
члана њезина морају бити правници.

Председник и чланови Главне Контроле су
непокретни у својим звањима. Они се не могу
отпустити из државне службе без пресуде ре-
довних судова, нити преместити у друга звања
без својега писменог пристанка. У пенсију се
они могу ставити само ако су навршили 40 го-
дине државне службе, или 65 година живота,

или ако су тако оболели да не могу више вршити своју дужност.

Члан 181.

Главна Контрола прегледа, исправља и ликвидира рачуне опште администрације и свих рачунополагача према државној каси. Она мотри да се не прекорачи ниједан издатак по буџету и да се не догоди никакво пренашање суме из једне буџетске партије у другу. Она завршује рачуне свих државних управа и дужна је прикупљати све доказе и сва потребна обавештења.

Општи рачун државни подноси се Народној Скупштини са примедбама Главне Контроле, и то најдаље за две године, рачунајући од завршетка сваке буџетске године.

Законом ће се ближе одредити уређење и круг рада Главне Контроле, као и начин којим ће се постављати њезино особље.

ДЕО XII.

Државна служба.

Члан 182.

Сви српски грађани по рођењу имају једнака права на сва звања у свим струкама државне службе, ако само испуне оне услове које закони ишту.

Прирођени српски грађани имају права на службу државну, само ако су пет година настаници у Србији.

Странци, а takoђе и они прирођени српски грађани који још нису настаници пет година у Србији, могу бити примљени у државну службу само под уговором, и то у извесним случајима које закон изречно предвиђа.

Члан 183.

При постављању и унапређивању чиновника пазиће се на одлично владање, способност и стручну спрему. За доказивање стручне спреме завешће се поступно државни испити у свима струкама државне службе.

Члан 184.

Сваки је чиновник одговоран за своја службена дела, без обзира на то, по чијим је наредбама радио.

Члан 185.

Чиновници полажу при ступању у државну службу заклетву: да ће Краљу бити верни и послушни и да ће се савесно придржавати Устава и закона.

Члан 186.

Звања државне службе и плате чиновничке по свима струкама утврђују се законом.

Члан 187.

Задржава се установа пензије за чиновнике. Законом се одређују основи, по којима чиновник може имати право на пензију, као и по којима чиновник може бити стављен у пензију.

Члан 188.

За пензију деци и удовици умрлога чиновника задржава се особени фонд основан узломима од плате и пензија чиновничких.

ДЕО XIII. Црква, Школа и Добротворни Заводи.

Члан 189.

Унутрашња управа источно-православне Цркве припада Архијерејском Сабору.

За друге вероисповести унутрашња управа припада њиховим духовним властима.

Духовне власти, како источно-православне Цркве тако и свију осталих признатих вероисповести у Србији, стоје под надзором министра црквених послова.

Уређење црквених власти и богословских школа источно-православне Цркве доноси се законом по договору министра са Архијерејским Сабором.

Члан 190.

Црквене власти суде свештеницима за кривице учињене у свештеничким дужностима, изузимајући оне кривице, које се казне по кривичном закону.

Жалбе противу злоупотреба црквених власти, ма које вероисповести у земљи, подносе се министру црквених послова.

Свештена лица и црквене установе, у по-гледу грађанских односа и имања, потчињени су земаљским законима.

Члан 191.

Преписка духовних власти српске-источно-православне Цркве са страним црквеним властима, Саборима и Синодима врше се са одобрењем министра црквених послова.

Службена преписка других вероисповести у Србији са страним црквеним властима, Саборима и Синодима, мора се takoђе подносити на увиђај и одобрење министру црквених послова.

Службена писма или наредбе црквених власти, Сабора и Синода са стране не може никаква црквена власт у Србији обнародовати ни извршити без знања и одобрења министра црквених послова.

Члан 192.

Све јавне и приватне школе и други завођи за образовање стоје под надзором државне власти.

Члан 193.

Добротворни заводи или задужбине за просвету и друге добре цели, које за живота или на случај смрти оснују приватни људи својим имањем или фондовима, моћи ће опстати само по одобрењу државне власти основаном на закону. Али имање ових завода не може се сматрати као државно имање и не може се ни на што друго употребити осим на оно на што је намењено и како је намењено.

Само ако се временом, према промењеним друштвеним и другим приликама, покаже да то није могућно, може се ово имање, по одобрењу законодавне власти а на предлог управљача дотичног имања употребити на друге сличне цели.

Законом ће се ближе одредити начин како ће се то чинити, као и права и дужности управљача, и надзор државни над добrotворним задужбинама и фондовима.

ДЕО XIV.

Војска.

Члан 194.

Сваки је Србин дужан да служи у војсци. Рок војне службе, начин одслуживања, и изузећа од личне службе прописује нарочити закон.

Закон такође одређује: каквих чинова има у војсци, како се ти чинови добијају и како се губе.

Члан 195.

Устројство војске прописује се нарочитим законом, а формацију њезину одређује Краљ уредбом.

Члан 196.

Колико ће се војске стално под заставом држати одређивање се сваке године законом о буџету.

Члан 197.

Војницима под заставом суде за њихова кривична дела војни судови, по одредбама војножудечких закона.

Одредбе о војној дисциплини и дисциплинским казнама прописује Краљ уредбом.

Члан 198.

Нико не може добити државну службу, ако није, по одредбама војних закона, свој рок у војсци одслужио или од војне службе ослобођен.

Члан 199.

Страна војска не може се узети у службу државну. Уговор да страна војска поседне српско земљиште или да пређе преко њега не вреди без одређења Народне Скупштине, као што ни српска војска не може се ставити у службу које друге државе без одређења Народне Скупштине.

ДЕО XV.

Измене у Уставу.

Члан 200.

Предлог да се у Уставу што измени, допуни или протумачи може учинити Краљ или Народна Скупштина.

У предлогу таквом морају се изреком именовати све тачке Устава које би се имале изменити, допунити или протумачити.

Ако је предлог учинио Краљ он ће се саопштити Народној Скупштини, па ће се затим Скупштина распустити и сазвати Велика Народна Скупштина најдаље за четири месеца.

Ако је пак предлог такав потекао од Народне Скупштине, Скупштина ће два пута гласати о њему остављајући од гласања до гласања најмање по 10 дана.

Узима се да је предлог примљен, ако је за њега гласала апсолутна већина од Уставом одређеног броја посланика.

Кад предлог на тај начин буде усвојен, Скупштина ће се распустити, а Велика Народна Скупштина сазваће се најдаље за четири месеца од дана кад је предлог усвојен.

И у једном и у другом случају Велика Народна Скупштина може решавати само о оним изменама и допунама или тумачењу Устава, које садржи предлог на основу којег је она сзвана.

Њезина ће решења, донесена апсолутном већином од Уставом одређеног броја посланика, вредети кад их Краљ потврди.

Прелазна наређења.

Члан 201.

I. Краљ Петар I. положе заклетву по члану 60. овог Устава пред Народним Представништвом које га је изабрало. Ово Народно Представништво задржава свој мандат до првих скупштинских избора.

II. С обнародовањем овог Устава, ступају на снагу, у колико не стоје у опреци с одредбама овог Устава, ови закони:

1. Закон о изборима народних посланика од 25. марта 1890. године с изменама и допунама од 28. јануара од 1891. године. Рокови у овом закону означени померају се у напред према одређеном дану за изборе (чл. 100.).

2. Закон о пословном реду у Народној Скупштини од 1. новембра 1889. год. с изменама од 28. јануара 1891. год.

3. Закон о министарској одговорности од 30. јануара 1891. год.

4. Закон о Уређењу Државног Савета од 21. децембра 1901. год. и Закон о пословном реду у Државном Савету од 31. јануара 1902. год.

5. Закон о уређењу Главне Контроле од 1. маја 1892. год.

6. Закон о административној подели Краљевине Србије од 15. марта 1890. год., с изменама и допунама од 31. марта 1891. год., 9. маја 1894. год., 17. фебруара 1896. год., 5. јануара 1899. год., 24. јануара 1900. год., 31. марта 1902. и 10. априла 1902. год.

7. Закон о општинама од 21. марта 1902.

8. Закон о јавним зборовима и удружењима од 31. марта 1891. године.

9. Закон о штампи од 31. марта 1891. год.

Овим престају важити сви закони и све законске одредбе, које су у супротности било с Уставом, било с побројаним законима.

III. Председника, потпредседника и чланове Државног Савета наименоваће сад Краљ Указом, и они ће вршити дужности предвиђене овим Уставом дотле док се на првом редовном сазиву Народне Скупштине не изврши наиме-

новање њихово према одредбама овог Устава (чл. 140.).

Садашњи државни саветници разрешавају се од дужности.

Председник и чланови Главне Контроле остају у дужности док се њихово наименовање не изврши по одредбама овог Устава, на првом редовном сазиву Народне Скупштине.

Исто тако остају у дужности до првог сазива Нар. Скупштине председници и судије: Касационог, Апелационог и првостепених судова.

Одмах чим буде постављен према Уставу (члан 140) Државни Савет, он приступа избору председника и члanova Касационог Суда и листу изабраних подноси Краљу на потврду.

Председник и чланови Касационог Суда, ступају у дужност чим их Краљ постави.

Председник и чланови Апелационог Суда бирају се и постављају по члану 154. овог Устава.

Председници и судије првостепених судова бирају се и постављају на начин предвиђен у члану 154. Устава.

IV. Остаје у снази закон о Државном Буџету од 4. априла 1903. године.

Члан 202.

Од дана кад се овај Устав обнародује губи важност Устав од 6. априла 1901. године, као и сви закони и наредбе у колико би биле противне овом Уставу.

Министарски Савет ће одмах обнародовати овај Устав у Службеним Новинама.

Влада Краљевине Србије наређује свима
властима земаљским да по овом Уставу посту-
пају, а свима и свакоме да му се покоравају.

5. јуна 1903. год.
у Београду.

(М. П.)

*Видeo и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

Љубомир Живковић С. Р.

Председник
Министарског Савета,

Ј. Ђ. Авакумовић С. Р.

Министар
спољних послова,

Љубомир Каљевић С. Р.

Министар војни,
генерал,

Јов. Атанацковић С. Р.

Министар
народне привреде,

Ђорђе А. Генчић С. Р.

Министар грађевина,
аукционик,

Алекс. Машин С. Р.

Министар
унутрашњих дела,

Стој. М. Протић С. Р.

Министар правде,

Љубомир Живковић С. Р.

Министар
просвете и црквених послова,

Љуб. Стојановић С. Р.

Министар финансија,

Д-р. В. С. Вељковић С. Р.

Ув. д.
35354